

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1922 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

I en motion i första kammaren, nr 16, har herr *Johansson, Johan*, i Friggeråker, hemställt,

»att riksdagen för sin del ville antaga följande ändring av K. F. 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad § 40:

»Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flere än hälften av dem äro tillstädes. Är — — — — av de övriga tillstädesvarande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal — — — — — — — — — — företagande. Ordförande — — — — — — — — — — upplösas.»

I två motioner, nr 78 i första kammaren av herrar *Vrang* och *Lundell* samt nr 96 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Skövde m. fl., hemställes,

»att § 40 i nu gällande förordning om kommunalstyrelse i stad erhåller sådana tilläggsbestämmelser, att

1:o planmässigt uteblivande från stadsfullmäktigesammanträde i avsikt att hindra besluts fattande bestraffas med verksammare böter, än nu är förhållandet, samt att

2:o då sådant uteblivande uppenbarligen föreligger, de vid sammanträde närvarande må vara beslutsmässiga, så snart minst hälften av antalet ledamöter äro tillstädes,

samt att vederbörande utskott måtte formulera de ändringar i lagtexten som av ett bifall till dessa yrkanden betingas.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I 40 § av förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 stadgas: »Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, där icke minst två tredjedelar av ledamöternas hela antal äro tillstädes. Är till följd av stadgandet i § 33 tillstädesvarande ledamot hindrad att deltaga i handläggningen av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke uppgår till två tredjedelar av ledamöternas hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande. Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av fullmäktige godkänt förhinder från sammankomst sig avhåller, skall böta till stadens kassa två riksdaler riksmünt och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fåtalighet, inställas eller upplösas.» I motionen I: 16 föreslås sådan ändring i denna paragraf, att stadsfullmäktige skola vara beslutsmässiga, så snart »flere än hälften» av hela antalet äro vid sammanträdet tillstädes. I denna motion påyrkas alltså en ovillkorlig nedsättning av det för beslutanderätt i stadsfullmäktige erforderliga antalet närvarande medlemmar. I motionerna I: 78 och II: 96 åter föreslås dels en höjning av bötesbeloppet vid »planmässigt uteblivande från stadsfullmäktigesammanträde», dels en nedsättning av det för besluts fattande erforderliga antalet närvarande till hälften av hela antalet i de fall, då dylikt planmässigt uteblivande »uppenbarligen föreligger». I dessa motioner påyrkas alltså, liksom i motionen I: 16, en ändring av villkoren för beslutsmässighet, ehuru här endast under vissa särskilda betingelser.

Utskottet anser sig först böra upptaga den för alla motionerna gemensamma frågan om beslutsmässigheten vid stadsfullmäktigesammanträden till behandling. Härvid är att märka, att ett tillstyrkande av det i motionen I: 16 framställda förslaget om ovillkorlig nedsättning av det för fattande av beslut erforderliga antalet närvarande tydligen innebär även ett besvarande av motionerna I: 78 och II: 96 i deras senare del, där en dylik nedsättning för vissa särskilda fall föreslås.

I det kommittébetänkande av år 1859, som ligger till grund för nu gällande kommunalförfattningar, föreslogs, att kommunalnämnd,

*Utskottets
yttrande.*

kommunalfullmäktige, kyrkoråd och skolråd skulle vara beslutningsfärdiga, så snart »mer än hälften» av samtliga ledamöter vore tillstädes, under det att motsvarande antal vid stadsfullmäktige- och landstingssammanträde ansågs böra utgöra två tredjedelar. En reservant inom kommittén, justitieborgmästaren Stolpe, föreslog emellertid, att i stadens äldste (som enligt hans förslag skulle motsvara stadsfullmäktige) för beslutsmässighet endast borde fordras, att mer än hälften av ledamöterna vore tillstädes. Varken de sakkunnigas majoritet eller reservanten giva i denna punkt någon motivering för sitt ställningstagande. Bland de myndigheter, som yttrade sig över de kommittérades förslag, berörde Kungl. Maj:ts Befallningshavande i Södermanlands län något närmare detta spörsmål. Han uttalade härvid, att bestämmelsen om att två tredjedelar av stadsfullmäktige skulle vara närvarande för beslutsfattande vore olämplig, då därmed »genom fullmäktiges egensinniga uteblivande viktiga beslutsfattande kunde förhindras». I 1862 års kommunalförordningar upptogs emellertid de kommitterades förslag i dessa delar i oförändrat skick. I förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm åter bestämdes, att stadsfullmäktige skulle vara beslutningsfärdiga, så snart »minst hälften» av samtliga ledamöter vore tillstädes.

Frågan om beslutsmässighet i stadsfullmäktige har därefter förevarit genom en motion vid 1875 års riksdag, nr 17 i andra kammaren, vari föreslogs, att närvaron av »mer än hälften» av stadsfullmäktiges hela antal skulle vara tillräcklig för beslutsfattande. Denna motion var alltså av samma innehåll som motionen I: 16 innevarande riksdag. Det i motionen framställda förslaget motive-rades framför allt med, att det i många städer medförde betydande praktiska olägenheter att stadsfullmäktige icke kunna fatta beslut utan att två tredjedelar av hela antalet voro närvarande. Motionen hänvisades till lagutskottet, som tillstyrkte densamma med följande motivering: »Enligt gällande författningar äga, på sätt motionären anmärkt, i Stockholm stadsfullmäktige och på landet kommunalfullmäktige, där sådana finnas, att i kommunala angelägenheter fatta beslut, de förre om hälften av dem äro närvarande och de senare om flera än hälften av dem äro närvarande. Någon olägenhet härav har icke försports. Den fara av förslaget, som till äventyrs vore att frukta därav, att stadskommunernas beslutanderätt kunde utövas av ett fåtal personer, skulle företrädesvis gälla de mindre

städerna, varest fullmäktiges antal är jämförelsevis ringa. Men just i dessa städer skulle av förslaget föränledas allenast en obetydlig minskning av det antal fullmäktige som enligt nu gällande lag äga fatta beslut». Det av utskottet i anslutning till motionen framlagda ändringsförslaget bifölls utan votering av första kammaren men avsågs av den andra med 79 röster mot 62, varför frågan för denna gång förföll. Det skäl, som under debatterna främst framfördes mot utskottets förslag, var, att en nedsättning av det för beslutsmässighet i stadsfullmäktige erforderliga antalet närvarande skulle leda till, att särskilt i mindre städer ett fåtal personer skulle kunna fatta avgörande i viktiga frågor. Då häremot invändes, att den föreslagna bestämmelsen redan vore gällande i fråga om kommunalfullmäktige och att någon olägenhet härav icke visat sig, genmälde bland annat, att kommunal- och stadsfullmäktige i denna punkt icke kunde jämföras, då kommunalfullmäktige vore en frivillig, på kommunernas självständiga beslut beroende, stadsfullmäktige åter en obligatorisk institution.

Den ändring av bestämmelsen rörande beslutsmässighet inom stadsfullmäktige, som sålunda redan vid kommunalförfattningarnas tillkomst ifrågasattes och som vid 1875 års riksdag tillstyrktes av lagutskottet och bifölls av första kammaren, är enligt utskottets mening väl motiverad. Den nu gällande bestämmelsen kan, såsom senast årets motionärer påvisa, leda till betydande olägenheter därigenom att den giver möjlighet för en minoritet inom fullmäktige att genom uteblivande från sammanträde omöjliggöra beslutsfattande å detsamma. Den föreslagna bestämmelsen om beslutanderätt så snart mer än hälften av hela antalet medlemmar är tillstädes, är redan gällande i fråga om kommunalfullmäktige, och en bestämmelse av praktiskt sett samma innehåll gäller för Stockholm, utan att, såvitt utskottet har sig bekant, några som helst betänkligheter häremot yppats. Några skäl för bibehållande av den nu förefintliga skiljaktigheten i denna punkt mellan kommunal- och stadsfullmäktige synas så mycket mindre vara för handen som numera även kommunalfullmäktigeinstitutionen för större kommuner är obligatorisk; det ovan berörda vid 1875 års riksdag förebragta skälet för olikartade bestämmelser har alltså bortfallit. Genom den föreslagna reformen ernås även större likformighet mellan de olika kommunalförfattningarna, vilket, då så utan olägenheter kan ske,

innebär en fördel. En dylik likformighet är i detta fall så mycket mera befogad, som kommunalfullmäktigeinstitutionen förekommer i en mängd samhällen av stadsliknande karaktär. Utskottet, som alltså anser sig böra tillstyrka det i motionen I: 16 framställda förslaget, vill i anslutning härtill även föreslå en sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, att full likformighet i fråga om beslutsmässigheten i kommunal- och stadsfullmäktige blir rådande.

Då utskottet alltså tillstyrker en ovillkorlig nedsättning av det för besluts fattande i stadsfullmäktige erforderliga antalet närvarande, saknar utskottet anledning att ingå på det i motionerna I: 78 och II: 96 framställda förslaget om en dylik nedsättning blott för de fall då »planmässigt uteblivande» från stadsfullmäktigesammanträde föreligger. Vad åter beträffar det i samma motioner gjorda yrkandet om höjning av bötesbeloppen vid frånvaro från sammanträde, då dylikt »planmässigt uteblivande» föreligger, finner utskottet icke skäl att tillstyrka detsamma. Om en ändring av bestämmelsen om beslutsmässighet i föreslagen riktning sker, bortfalla nämligen möjligheterna för en minoritet inom stadsfullmäktige att genom bortovaro från sammanträde förhindra besluts fattande och därmed förlora även de av motionärerna anförda skälen för en höjning av bötesbeloppen för att hindra dylik bortovaro sin betydelse. Härtill kommer, att det torde erbjuda oöverbanneliga praktiska svårigheter att fastställa, när det »planmässiga uteblivande», vid vilket särskilt höga böter skulle utkrävas, föreligger.

Utskottet får alltså hemställa,

- 1) att riksdagen, med bifall till motionen I: 16 och i anledning av motionerna I: 78 och II: 96, måtte för sin del antaga följande:

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse av § 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 40.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, *såvida icke flera än hälften av dem* äro tillstädes. Är till följd av stadgandet i § 33 tillstädesvarande ledamot hindrad att deltaga i handläggning av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke *överstiger hälften av fullmäktiges* hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande.

Ordförande — — — — — upplösas.

2) att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse av § 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 22.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, *såvida icke flera än hälften av dem* äro tillstädes.

Stadsfullmäktig, — — — — — upplösas.

3) att motionerna I: 78 och II: 96, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan hemställt,

icke måtte till någon riksdagens åtgärd för-
anleda.

Stockholm den 11 februari 1922.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.

Närvarande: herrar Clason, Engberg), G. A. Strömberg*), Hellberg, Thulin, Ljunggren, Reuterskiöld, G. W. Hansson, Lyberg, Stendahl, Vrang, Sävström, Magnusson i Tumhult, Jansson i Edsbäcken, Vennerström, Nilsson i Antnäs, Borg, Bäckström, Starbäck och Svensson i Grönvik*).*

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herrar *Hellberg, Thulin* och *Lyberg* som anført:

Lika med utskottets majoritet ha vi ansett angeläget, att bestämelsen om visst antal närvarande ledamöter såsom villkor för stadsfullmäktiges beslutsmässighet icke — såsom under senare tid vid något enstaka tillfälle ägt rum — må utnyttjas i avsikt att hindra utövande i behörig ordning av fullmäktiges beslutanderätt. Med hänsyn till den ansvarskänsla, som i *allmänhet* präglar våra kommunala representationers verksamhet, och det starka ogillande, som drabbat ifrågavarande fall av obstruktion, torde man emellertid hava anledning antaga, att ytterligare fall av dylik obstruktion åtminstone under den närmaste framtiden icke äro att befara. Vid sådant förhållande hava vi icke funnit tillräckliga skäl till omedelbar ändring av ett lagbud, som varit gällande alltsedan kommunallagarnas tillkomst, hittills befunnits i och för sig vara till gagn för kommunalförvaltningen och tidigare icke visat sig vara förenat med några olägenheter.

Det har synts oss i allt fall välbetänkt att med sänkning av det antal stadsfullmäktige, vars närvaro fordras för beslutsmässighet,

låta anstå, intill dess genom närmare utredning utrönt, att icke genom annan jämkning av stadgandets innehåll det med motionen avsedda syftet kan nås på lämpligare sätt. Spörsmålets besvarande lärer så mycket hellre böra föregås av utredning, som det är önskvärt, att undersökning i ett sammanhang verkställes angående frågan, huruvida kommunallagarnas qvorumbestämmelser över huvud taget äro riktigt avpassade, samt i vad mån bristen på uniformitet mellan dem är i alla hänseenden motiverad. Då likartade spörsmål torde komma att bliva föremål för prövning vid den revision av kommunallagarna, som är att motse i anledning av därom avlåten riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t, synes den sålunda ifrågasatta undersökningen med fördel kunna utföras i samband med berörda revisionsarbete.

Med den ståndpunkt, vi intagit till det motionsvis framförda yrkandet angående förordningen om kommunalstyrelse i stad, hava vi givetvis icke heller kunnat ansluta oss till det av utskottet väckta förslaget om skärpning av qvorumbestämmelsen i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

På grund av det anförda hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner ville i skrivelse till Konungen anhålla, att fråga om ändrad bestämmelse angående stadsfullmäktiges beslutsmässighet tages under omprövning i sammanhang med den utredning, som må komma att verkställas i enlighet med den av nästlidet års riksdag till Konungen avlåtna skrivelse om en allmän, i huvudsak formell revision av kommunallagarna, samt att motionerna i övrigt icke må föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

2:o) av herrar *Ljunggren*, *Vrang*, *Jansson* i Edsbäcken och *Bäckström*.
